

ІНКЛЮЗИВНЕ ЗЕЛЕНЕ ЗРОСТАННЯ

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	12 – Інформаційні технології
Спеціальність	122 Комп'ютерні науки, 124 Системний аналіз
Освітня програма	Усі освітні програми зазначених спеціальностей
Статус дисципліни	вибіркова
Форма навчання	очна (денна)
Рік підготовки, семестр	4 рік, 8-й семестр (весняний)
Обсяг дисципліни	120 годин / 4 кредити ЄКТС (лекції – 36 год., практичні заняття – 18 год., СРС – 66 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	залік, фронтальні опитування, МКР, практичні заняття, електронні звітування
Розклад занять	http://roz.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лекції та практичні проводить: канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри ШІ Комариста Богдана Миколаївна, komarysta.bohdana@iit.kpi.ua
Розміщення курсу	Доступний на платформі дистанційного навчання «Сікорський» https://do.ipi.kpi.ua/course/view.php?id=6740

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета дисципліни	Метою опанування дисципліни є формування рівня знань і досвіду в оперуванні базовими поняттями екології в контексті технологічного виміру, також в контексті сталого споживання і корпоративної соціальної
------------------------	--

	відповідальності та базова підготовка до вивчення сталого розвитку.
Компетентності	Дисципліна сприяє формуванню у студентів таких компетентностей: <ul style="list-style-type: none"> • здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; • здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; • здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; • здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел • здатність приймати обґрунтовані рішення • здатність діяти на основі етичних міркувань
Результати навчання	Результати навчання охоплюють <ul style="list-style-type: none"> • орієнтування у екологічних проблемах сучасності • орієнтування у сучасній термінології сталого розвитку в технологічному вимірі, проблемах, викликах та рішеннях у сфері сталого виробництва і керування ресурсами та відходами • вміння проведення розрахунків еколого-економічної оцінки продукційних систем
Інформаційне забезпечення	силабус, рейтингова система оцінювання, презентаційні та відеоматеріали до лекцій

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Вивчення дисципліни базується на знанні студентами основних понять математики, економіки й спрямоване на вироблення в них навичок системного підходу до вирішення екологічних проблем, проблем екологічного прогнозування та оцінювання. Отримані протягом вивчення дисципліни знання та навички можуть бути використані у практичних ситуаціях, вони сприяють прагненню до збереження навколишнього середовища, надають здатність діяти соціально-відповідально та свідомо, здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, вміння усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
<ul style="list-style-type: none"> • Практичний курс іноземної мови. • Економіка і організація виробництва • Основи здорового способу життя • Україна в контексті історичного розвитку Європи 	<ul style="list-style-type: none"> • Теорія прийняття рішень • Переддипломна практика

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Зелене зростання у документах, подіях та рішеннях світового співтовариства

Тема 2. Основи промислової екології

Тема 3. Стан і проблеми України в технологічному вимірі

Тема 4. Екологічне промислове зростання

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник. О.Ю. Кононенко. К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с. URL: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/posibnik_Kononenko.pdf
2. Ресурсоефективне та чисте виробництво: навчальний посібник. М. Цибка, К. Романова, А. Ворфоломєєв. Центр РЕЧВ. Київ, 2018. 84 с. URL: http://recpc.kpi.ua/images/eap_green/printed_materials/RECP-Study-Book-2017.pdf
3. Білявський Г.О., Бутченко Л.І., Навроцький В.М. Основи екології. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.
4. Зелені технології у промисловості: монографія / І. А. Василенко та ін. Дніпро: Акцент ПП, 2019. 366 с.

Додаткова література

(факультативно / ознайомлення)

5. Han B., Wu T. (ed.) *Green Chemistry and Chemical Engineering*. 2-nd Edition. — Springer Science, 2019. — 705 p. (за запитом викладачу)
6. Noel Harris. *Green Chemistry*. ED-TECH PRESS, 2018. 329 p. (за запитом викладачу)
7. Reddy K.R., Cameselle C., Adams J.A. *Sustainable Engineering: Drivers, Metrics, Tools, and Applications*. Wiley, 2019. — 547 p. (за запитом викладачу)
8. Thangadurai D., Sangeetha J. (Eds.) *Industrial biotechnology: Sustainable production and bioresource utilization*. Apple Academic Press, 2017. - 475 p. (за запитом викладачу)
8. Биченок, М.М. Проблеми природно-техногенної безпеки в Україні. М.М. Биченок, О.М. Трофимчук. К.: УІНСіР, 2002. 153 с. (за запитом викладачу)
9. Вретік, Л. О. Зелена хімія [Текст] : навчальний посібник / Л. О. Вретік ; КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ: Київський університет, 2018. – 91 с. (за запитом викладачу)
10. Герасимчук В.Г. Економіка та організація виробництва: підручник [Текст] / За ред. Герасимчука В.Г., Розенплетера А.Е. – К.: Знання, 2007. – 678 с. (за запитом викладачу)
11. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти / Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. проекту М. З. Згуровський. - К.: НТУУ “КПІ”, 2012. - Ч. 1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей (2011-2012)
12. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти: монографія / Міжн. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. проекту М. З. Згуровський. - К.: НТУУ “КПІ”, 2014. - Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку (2013). - 172 с.
13. Згуровський М.З. Основи устійливого розвитку общества [Текст]: курс лекцій в 2 ч./М.З. Згуровський, Г.А. Статюха. – К.: НТУУ «КПІ», 2010.- Ч. 1.– 464 с.
14. Купинец Л.Е. Экологизация продовольственного комплекса: теория, методология, механизмы: монография [Текст] / Л.Е. Купинец. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 712с.
15. Медоуз Д.Х. Пределы роста. 30 лет спустя [Текст] / Д.Х. Медоуз, Й. Рандерс, Д.Л. Медоуз. Учебное пособие для ВУЗов. – М.: ИКЦ “АКАДЕМКНИГА”, 2007. – 342 с.
16. The strategy of “green” growth OECD [Strategiya “Zelenogo” zrostannya OESR]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org/greengrowth

17. На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.rac.org.ua/uploads/content/100/files/ggiukrainefinal.pdf>

18. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський / Бойко Т.В., Джигирей І.М. та ін.// Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. — Київ: НТУУ «КПІ», 2015.

19. Мальований М. С., Леськів Г. З. Екологія та збалансоване природокористування: навчальний посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2019. 314 с.

20. Тузяк В. Є. Рекуперація промислових відходів. Технології видобутку рідкісних, рідкісноземельних та радіоактивних елементів з промислових відходів. Львів: Каменяр, 2019. 439 с.

Інформаційні ресурси

21. *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unep.org/greeneconomy>

22. Сайт Данської Організації по відновлювальним джерелам енергії (Danish Organisation for Renewable Energy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ove.org>

23. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність

http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085

24. *Green Industrial Policy: Concept, Policies, Country Experiences* [Електронний ресурс]. – Звіт по Зеленій промисловій політиці від ООН, 2018. – 240 с. – Режим доступу: <https://www.unep.org/resources/report/green-industrial-policy-concept-policies-country-experiences>

25. *G20 contribution to the 2030 Agenda progress and way forward (2019) OECD*. - Retrieved from: <https://www.undp.org/publications/g20-contribution-2030-agenda> [in English]

26. Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні 2020 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=4819b04d-99d6-47d3-a0db-fd4a4215f13d>

27. Публікації ООН в Україні [Електрон. ресурс] / ООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukrainepublications>

28. Публікації ПРООН в Україні [Електрон. ресурс] / ПРООН в Україні. – Режим доступу: <https://issuu.com/undpukraine>

29. Сталий розвиток для України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://sd4ua.org>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 36 годин лекцій та 18 годин практичних занять, виконання модульної контрольної роботи, яка складається з чотирьох частин за темами навчальної дисципліни тривалістю 0,5 акад. год. кожна, а також реферативної роботи, яка входить в самостійну роботу студента.

Семінарські заняття з дисципліни проводяться з метою закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни «Інклюзивне зелене зростання» і набуття студентами умінь і досвіду оперувати сучасними поняттями в галузі “зеленого” зростання, екології та збалансованого розвитку, які необхідні для правильного сприйняття напрямку руху суспільного прогресу та забезпечення безпечних умов існування людства в майбутньому, під керівництвом викладача шляхом підготовки та обговорення відповідно сформульованих питань

практичних занять. Виходячи з розподілу часу на вивчення дисципліни, рекомендується 9 практичних занять (з урахуванням часу на модульну контрольну роботу та залік).

Термін виконання (тиждень)	Назви розділів і тем
Тема 1. Зелене зростання у документах, подіях та рішеннях світового співтовариства	
1	Лекція 1. Основні принципи і поняття зеленого зростання
2	Лекція 2. Роль світових інституцій у впровадженні сталого розвитку як нової парадигми суспільного зростання
	Практичне заняття 1. Загальні питання інклюзивного зеленого зростання
Тема 2. Основи промислової екології	
3	Лекція 3. Поняття навколишнього середовища та його охорони
4	Лекція 4. Принципи та інструментарій промислової екології
	Практичне заняття 2. Глобалізація та глобальні проблеми
5	Лекція 5. Системи оцінювання сталого розвитку
6	Лекція 6. Екологічний моніторинг
	Практичне заняття 3. Змінювання клімату і вплив на екологічну складову
7	Лекція 7. Природний капітал
8	Лекція 8. Сучасний стан і проблеми ресурсокерування
	Практичне заняття 4. Моделювання і прогнозування і контексті соціальних, екологічних та економічних проблем
9	Лекція 9. Основи багатооборотної економіки
Тема 3. Стан і проблеми України у технологічному вимірі	
10	Лекція 10. Поняття, інструменти та принципи сталого споживання і виробництва
	Практичне заняття 5. Оцінювання життєвого циклу продукційних систем
11	Лекція 11. Ресурсоефективне і чистіше виробництво як складник і рушій сталого промислового переходу
12	Лекція 12. Ощадливе виробництво

	Практичне заняття 6. Ресурсоефективність та промисловий симбіоз
Тема 4. Екологічне промислове зростання	
13	Лекція 13. Зелена промисловість
14	Лекція 14. Зелене зростання та низьковуглецевий розвиток
	Практичне заняття 7. Зелені інновації
15	Лекція 15. Зелені бізнес-моделі, зелена зайнятість
16	Лекція 16. Міжнародні стандарти для сталого споживання і виробництва
	Практичне заняття 8. Екологічний менеджмент і соціальна відповідальність бізнесу
17	Лекція 17. Еко-ефективність продукційних систем
18	Лекція 18. Міжнародні та національні стандарти оцінювання еколого-соціальних та еколого-економічних характеристик продукційних систем
	Практичне заняття 9. Залік

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента охоплює такі складники як: підготування до поточних фронтальних опитувань за тематикою лекцій, підготування до практичних занять, виконання електронного звіту, підготування до модульної контрольної роботи та заліку.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять. Відсутність на аудиторному занятті не передбачає нарахування штрафних балів, оскільки фінальний рейтинговий бал студента формується виключно на основі оцінювання результатів навчання. Разом з тим, обговорення результатів виконання тематичних завдань, а також виконання та представлення практичних робіт оцінюватимуться під час аудиторних занять.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент має право відпрацювати пропущені з поважної причини (лікарняний, мобільність тощо) заняття за рахунок самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Студент може підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Студенти мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Календарний контроль проводиться з метою підвищення якості навчання студентів та моніторингу виконання студентом вимог силабусу.

<i>Критерій</i>		<i>Перший календарний контроль</i>	<i>Другий календарний контроль</i>
Термін календарного контролю		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання позитивної оцінки	Поточний рейтинг	≥ 10 балів	≥ 30 балів

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни «Інклюзивне зелене зростання» може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англomовних джерел.

Призначення заохочувальних та штрафних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання сума всіх заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали оцінювання.

<i>Заохочувальні бали</i>		<i>Штрафні бали</i>	
<i>Критерій</i>	<i>Ваговий бал</i>	<i>Критерій</i>	<i>Ваговий бал</i>
Написання тез, статті (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів	-	-
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів	-	-
Проходження дистанційних курсів на платформі Coursera за тематикою дисципліни	5-10 балів	-	-

Підготування до семінарських занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи студентів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система та університетська шкала.

***Поточний контроль:** фронтальні опитування, практичні роботи, електронні звіти, МКР.*

***Календарний контроль:** проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.*

***Семестровий контроль:** залік*

Якщо семестровий рейтинг більше 60 балів студент може не виходити на залікову контрольну роботу, а отримати оцінку «автоматом».

Перелік контрольних заходів

<i>№ п/п</i>	<i>Контрольний захід оцінювання</i>	<i>%</i>	<i>Ваговий бал</i>	<i>Кількість</i>	<i>Разом</i>
1	Презентація й публічний виступ, участь у обговореннях та доповнення, фронтальні опитування та електронні звітування	70 %	4; 6; 4; 1; 2; 5	30	70*
2	Модульна контрольна робота	30 %	30	1	30
	Разом				100

*Вагові 70 балів охоплюють п'ять складників: участь у роботі семінарів, підготування доповідей на обрані теми як доповідач і співдоповідач, підготування презентаційного матеріалу, електронне звітування та результати фронтальних опитувань.

Перший компонент – участь у роботі семінару. Активна участь оцінюється в 1 бал, малоактивна участь, некоректні запитання та коментарі, які свідчать про невідповідність студента до заняття, знижують оцінку за роботу в семінарі до 0 балів.

Другий компонент – підготування доповіді на задану тему, яка оцінюється у 6 балів: «відмінно», творче розкриття завдання, вільне володіння матеріалом – 6 балів; «добре», глибоке розкриття завдання – 5 бали; «задовільно», обґрунтоване розкриття завдання – 4 бали. Протягом семестру кожний студент готує два виступи із розрахунку кількості студентів у групі 15 осіб. *Співдоповідання*

(опонування) оцінюється у 4 бали: «відмінно», вільне володіння матеріалом, обґрунтовані та аргументовані запитання, зауваження й коментарі – 4 бали; «добре», володіння матеріалом – 3 бали; «задовільно», слабе володіння матеріалом – 2 бал. Протягом семестру кожний студент двічі виступає співдоповідачем.

Третій компонент – підготування презентаційного матеріалу до доповідей та співдоповідей оцінюється «відмінно» - 4 бали; «добре», не повне розкриття тематики – 3 бали; «задовільно», слабе розкриття тематики. Протягом семестру студент має підготувати 4 презентації – 2 до доповідей та 2 до співдоповідей.

Четвертий компонент – підготування двох електронних звітів за результатами опанування прикладного програмного забезпечення SimaPro та створення Інтелект-карти, які оцінюються у 5 балів кожен.

П'ятий компонент - вісім фронтальних опитувань за вмістом лекційних занять, кожне з яких оцінюється у 2 бали.

Для отримання заліку з навчальної дисципліни «автоматом» потрібно мати рейтинг не менше 60 балів, але при цьому потрібно виконати обов'язкові складники: 1 співдоповідь, 1 доповідь, 1 ел. звіт та проходження МКР. Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку, виконують залікову контрольну роботу. Доступна одна опція складання залікової контрольної роботи.

Опція 1. Залікова контрольна робота виконується на платформі дистанційного навчання протягом 2 академічних годин та містить 100 закритих тестових і відкритих запитань різного рівня складності з ваговими балами від 0,5 до 2 балів, сума яких становить 100 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Методи та форми навчання включають не лише традиційні університетські лекції та семінарські заняття, а також елементи роботи в командах, брейншторму та групових дискусій. Застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами та технологіями: методи проблемного навчання (дослідницький метод); особистісно-орієнтовані технології, засновані на таких формах і методах навчання як кейс-технологія і проектна технологія; візуалізація

та інформаційно-комунікаційні технології, зокрема електронні презентації для лекційних занять. Комунікація з викладачем будується за допомогою використання інформаційної системи «Електронний кампус», платформи дистанційного навчання «Сікорський», а також такими інструментами комунікації, як електронна пошта та Telegram. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань.

Факультативне навчання. Для кращого розуміння засад, принципів та інструментів зеленого зростання, сталої інженерії та технології пропонується проходження онлайн-курсів за веб-посиланнями:

1. <https://coursera.org/learn/sustainable-development>
2. <https://coursera.org/learn/sdgbusiness>
3. <https://coursera.org/learn/corp-sustainability>
4. <https://coursera.org/learn/business-case-sustainability>
5. <https://coursera.org/learn/greening-the-economy>
6. <https://www.coursera.org/learn/sustainability-social-ecological-systems>
7. <https://www.coursera.org/learn/transportation-sustainable-buildings-green-construction>
8. <https://www.coursera.org/learn/gte-sustainable-cities>
9. <https://www.coursera.org/learn/the-finance-of-climate-change>

Виставлення оцінки за контрольні заходи шляхом перенесення результатів проходження онлайн-курсів не передбачено.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

доцент кафедри штучного інтелекту, канд. техн. наук, доцент,

Комариста Богдана Миколаївна

Ухвалено: *кафедрою штучного інтелекту (протокол № 14 від 24.05.2023)*

Погоджено: *Методичною комісією ННІПСА (протокол №4 від 16.06.2023)*